

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

الگوی ایرانی برای طراحی یک فضای شهری برای عمارت و باغ شهر

بهزاد اعیان زاده^۱، امیر حسین فرحی نیا^۲

^۱ گروه معماری، واحد شبستر، دانشگاه آزاد اسلامی، شبستر، ایران

behzadayanzadeh@gmail.com

^۲ گروه معماری، واحد شبستر، دانشگاه آزاد اسلامی، شبستر، ایران

a.farahinia@modares.ac.ir

چکیده

امروزه با توجه به پیشرفت های بشری و با گذشت تاریخ به شاخص تعامل در فضاهای شهری و تأثیری که این عامل می تواند در هویت بخشی به این فضاها و کاربران آن داشته باشد توجه ویژه ای شده است. عمارت و باغ شهر عنوان یکی از مردم مدارترین فضاهای جمعی، اجتماعی و فرهنگی به شمار می رود. اما کشور ایران که دارای سابقه درخشانی در معماری فضاهای جمعی است، امروزه خالی از چنین فضاهایی می باشد. مقصود از عمارت و باغ شهر فضایی با کاربری های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی است که می تواند خانه ای برای زندگی جمعی یک شهر باشد که ضمن برآورده کردن نیازهای عصر حاضر، در بازبانی هویت شهرها نقش بسزایی داشته باشد. اینک این پرسش مطرح است که برای تبدیل شدن عمارت و باغ شهر به عنوان فضای شهری فرهنگی با الگوی ایرانی چه باید کرد. بر این اساس ساخت فضاهایی جهت برگزاری جشن ها و بازی های آیینی، موزه، مسیرهای حرکتی، لحاظ کردن فضاهای خدماتی و فعالیت های فرهنگی و نیز سالن های همایش در طرح عمارت شهر با استفاده از الگوها و مفاهیم استفاده شده در باغ ایرانی، می تواند عوامل موثری در ماندگاری عمارت شهر باشد و مجموعه ی عمارت شهر را در قالب قلب تپنده ی شهر و بخشی از هویت آن، میزان تعاملات اجتماعی، فرهنگی و مشارکت مردم در مدیریت شهری را افزایش دهد. در این مقاله سعی شده است که ابتدا به تعریف و بررسی اهمیت فضاهای شهری سپس نقش این فضاها را در ایجاد تعاملات اجتماعی بررسی شود.

کلمات کلیدی

فضاهای جمعی، عمارت شهر، اصول معماری ایرانی، الگوی باغ ایرانی

۱- مقدمه

به عنوان یکی از ساختمان های عمومی شهر و به سبب محوریت مردم از جایگاه ویژه ای برخوردار است، عمارت شهر در درجه نخست فضایی برای استقرار مردمی ترین نهادهای شهری یعنی انجمن ها و شوراهای شهر و سپس مرکزی برای گردهم آیی های عمومی و ارتباط و تعامل میان مردم در عرصه مسایل شهری است [۱].

مطالعات تحقیقی و تجارب جهانی نشان داده که فضاهای عمومی شهری، محلی برای بروز ارزش های فرهنگی و بستری برای تعاملات اجتماعی و عرصه ای برای هویت سازی و هویت پذیری شهروندی به شمار میرود که می بایست در ابعاد کالبدی، مورد ارزیابی و بهبود قرار گیرند. عمارت شهر مکانی برای انجام کلیه امور اجتماعی شهر است که

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

۳- تعریف جامعه

جامعه بزرگترین شمار افراد انسانی است که برای تامین نیازهای اجتماعی شان در کنش متقابل اند و همگی در یک فضای مشترک فرهنگی بسر میبرند. جامعه را می توان شبکه ای از گروه های اصلی که با هم ارتباط متقابل دارند و یک (کل) تلقی می شوند و فرهنگ مشترک دارند، اینطور تعریف کرد:

۱- افرادی که جامعه را تشکیل می دهند یک واحد جمعیتی بشمار می آیند.

۲- جامعه در یک فضای جغرافیایی مشترک وجود دارد، البته ممکن است در بطن یک ملت چند جامعه وجود داشته باشد. جامعه از گروه های عمده که کارکرد های متفاوتی دارند تشکیل شده است.

۴- جامعه از لحاظ فرهنگی از گروه های متجانس تشکیل شده است.

۵- جامعه باید بعنوان واحدی که یکپارچه عمل می کند شناخته شود.

۶- جامعه باید بعنوان واحد اجتماعی متمایز از جوامع دیگر شناخته شود [۷].

۴- انسان اجتماعی و فضای جمعی

با وجود پیشرفتهای فنی و ارتباطی هنوز هم هیچ انسانی نمی تواند تنها و بدون نیاز به دیگران زندگی کند. انسان در تعاملات اجتماعی با دیگران تکامل می یابد [۸]. رابطه اجتماعی و فرهنگی در فضا اتفاق می افتد، بنابراین فضا مجموعه ای از روابط اجتماعی و فرهنگی میان گروه خاص و مکان خاص را در بر می گیرد. این روابط مدت زمان خاصی دارد، بنابراین زندگی اجتماعی در فضا و زمان واقع شده و توسط آن محدود میشود، نوع روابطی که در فضا برقرار میشود و شدت آن به فضا معنی میدهد، فعالیتهای اجتماعی، بهصورت خودبخود، در نتیجه حرکت مردم در فضاها و بودن آنها در یک فضا بوقوع می پیوندد. از جمله فعالیت هایی که هر شهروند در عرصه زندگی به آنها می پردازد، فعالیتهایی چون گفتگو، همفکری، مشارکت، لذت بردن از محیط، مکاشفه و تحلیل محیط و نظایر آنهاست که نیازمند محیطهایی فراتر از محدوده خانوادگی و شغلی و حرفه ای است [۹]. در معماری اساسی ترین عامل مردم اند. البته مردم نه تنها از نظر دموگرافی، تعداد، جنس، ساخت و نکاتی مانند آن در معماری اهمیت دارند و در تحلیل های معماری باید شناسایی شوند، بلکه نیازها، خواسته ها، عادات، اعتقادات، باورها و شیوه زندگی مردم اهمیتی فوق العاده و اساسی دارند [۱۰].

به عبارتی عمارت شهر مرکزی است برای تصمیم گیری نهادهای مدیریت شهری در تعامل با شهروندان و در فضایی فرهنگی، خاطره انگیز، هویت بخش و با شکوه مردمی است و شهروندان برای ظهور خلاقیت های فردی و کسب تجربه ها و اندیشه های جدید، به فضایی مانند تالار شهر نیاز دارند. یکی از فضاهای عمومی و خاطره انگیز در معماری ایرانی باغ ایرانی است که به عنوان الگویی موفق از آن یاد می شود. باغ ایرانی پاسخ به نیاز است، مزین به نظم و تناسب، برخوردار از خدمت و محرمیت، منزله از بیهودگی، افراط و تفریط که برآمده از فرهنگ ایرانی است و جلوه های خود را در وجوه گوناگون فرهنگ و هندسه برجای میگذارد. در ادامه سعی شده است که باغ ایرانی بعنوان الگویی مناسب در طراحی عمارت شهر ایرانی مورد بررسی قرار گیرد.

۲- تعریف هویت

خصوصیتی از محیط که در شرایط مختلف تغییر نمی کند. یا خصوصیتی که به موجودات امکان قابلیت تمیز و تشخیص عنصری را از عناصر دیگر می دهد و عناصر شهری را از هم متمایز می کند [۲]. در واقع مراد از هویت آن قسمت از شیئی است که به اعتباری تشخیص هویت نامیده می شود. این بحث شامل دو بخش به ظاهر متضاد ولی در حقیقت مکمل یکدیگر است:

۱- ایجاد خاطره و تداعی در شخص

۲- تشخیص و استقلال شخص

تشخیص هویت در واقع نوعی ارزش گذاری یا تعیین کیفیت است که ارتباط کامل با اندوخته های ذهنی فرد از تجربیات مستقیم تا فرهنگ و سنت او دارد [۳].

۲-۱- هویت شهر های تاریخی ایران

بافت های سنتی -تاریخی، واقعیت انکارناپذیر شهرهایی به شمار می روند که واجد پیشینه تاریخی هستند. عضو و عرصه ای از شهر که در زمانی نه چندان دور به حیات خود ادامه می دادند و پذیرای رفت و آمد ها و داد و ستد های مادی و معنوی مردمان آن روزگار بودند [۴]. متأسفانه در شرایط امروزی که چهره شهرها با شتابی سرسام آور و بدون اندیشه با خیابان ها و دیگر مظاهر فناورانه زندگی مدرن تغییر می یابد، بافت های سنتی بیش از پیش مورد تهدید واقع می شوند [۵]. برای شناخت شهر و مشکلات آن و نهایتاً ارائه راه حل های مناسب در جهت تقویت هویت شهر، شناخت مولفه های مربوط به هویت شهر و دسته بندی آنها ضروری است [۶].

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

۵- فضای شهری

مفهوم فضا و فضای شهری در طول تاریخ تفکر اجتماعی و در قالب مکاتب تئوری کلاسیک و نو شکل گرفته است. برای مثال از نظر ارسطو، فضا مجموعه‌ای از مکانهاست و زمینه ای است پویا با اعراض کیفی متفاوت. این اعراض و آن زمینه، فضا را با اصالت عمل تنظیم کرده و اسلوب میبخشند [۱۱]. فضاهای شهری بخشی از فضاهای باز و عمومی شهرها هستند که به نوعی تبلور ماهیت زندگی جمعی میباشند، یعنی جایی که شهروندان در آن حضور دارند " فضای شهری صحنه‌های است که داستان زندگی جمعی در آن گشوده میشود". فضایی است که به همه مردم اجازه میدهد که به آن دسترسی داشته باشند و در آن فعالیت کنند. " در این فضا فرصت آن وجود دارد که برخی مرزهای اجتماعی شکسته شوند و برخوردهای از پیش تدوین نیافته به وقوع پیوندند و افراد در یک محیط اجتماعی جدید با هم اختلاط یابند". این فضا میبایستی توسط یک نهاد عمومی اداره شود تا در جهت منافع عمومی و جامعه مدنی اداره و نیازهای آن تأمین شود. این فضاها می توانند موقعیتی برای رشد خلاقیت بوجود آورده و محیطی تفریحی و سازنده در یک مجموعه شهری باشند تا زمینهای را فراهم سازند که هر انسانی برای درک موقعیت خود به آن نیاز دارد. چرا که درک انسان را از خودش و محیط پیرامونش بسط میدهند. در این فضاها فرد از طریق درگیر شدن در کنشهای حساب نشده، با خود و دنیای اطرافش ارتباط مستقیم تری برقرار می کند [۱۲].

مفهوم صحنه ای است که فعالیتهای عمومی زندگی شهری در آنها به وقوع می پیوندند. فضاهای پویا در مقابل فضاهای ثابت و بی‌تحرک محل کار و سکونت، اجزای اصلی و حیاتی یک شهر را تشکیل داده، شبکههای حرکت، مراکز ارتباطی و فضاهای عمومی بازی و تفریح را در شهر تأمین میکنند [۱۵].

۷- پیشینه بناها و فضاهای جمعی در جهان و

ایران

فضاهای شهری به عنوان عرصه‌های برای تجمع انسانها و محلی برای شکلگیری فعالیتهای و رفتارها عمل میکند. بررسی تاریخی غرب شاهدهی بر این مدعاست. از دوران یونان باستان تا قرن بیستم، شهروند اروپایی مهمترین و مردمی ترین رویدادهای جمعی خود را در میدان برگزار می کرد. واژهی یونانی آگورا و رومیفروم، به معنای تجمع شهروندان بود. پلازا و انواع فضاهای مشابه در میان اقوام اروپایی، مانند قلب تپنده ی شهر و محل گردهم آیی و تعامل اجتماعی بود [۱۶]. از سوی دیگر معماری سنتی شهرهای ایران دارای پیشینه‌های غنی در طراحی فضاهای عمومی بوده، فضاهایی که رونق زندگی شهری را به نمایش می گذاشتند و در بسیاری از موارد نماد یک شهر شناخته میشدند. این فضاها جایگاه رویدادهای مذهبی، ملی و آیینی شهر بوده‌اند و باعث ایجاد خاطرات جمعی و تصویر ذهنی مشترک در شهروندان میشدند.

۸- ضرورت وجود فضاهای جمعی چون تالارهای

شهر

فضای جمعی در واقع بستر مشترکی است که عموم مردم فعالیت های کارکردی و مراسمی را که پیوند دهنده اعضای جامعه است در آن انجام می دهند چه این فعالیت ها روزمره و معمولی و چه جشنواره ای و دوره ای باشند. فضاهای عمومی و عرصه های جمعی، فضاهایی است که یک اندیشه و خواست مشترک را شکل داده و پشتیبانی میکند، که توجه به این موضوع در شهر ایرانی کاملاً مشهود است [۱۷]. فضاهای جمعی از مهم ترین عناصر ساخت فضایی شهر است. مکانهایی که بیشترین کنش ها و ارتباطات میان شهروندان در آن روی میدهد و بستر اصلی فعالیت های کارکردی و مراسمی شهروندان را ایجاد می نماید [۱۸]. بنابراین عدم وجود فضای شهری مناسب می تواند سبب بروز ناهنجاری های اجتماعی و فرهنگی در شهرها شود. علاوه بر آن ساخت فضاهای جمعی چون تالار شهر ضمن تاثیرات مثبتی که در انجام امور شهر و مدیریت شهری دارد، میتواند به عنوان یک راهکار

۶- فضاهای عمومی شهری از دیدگاه نظریه

پردازان

فضای شهری بستر مشترکی است که مردم فعالیتهای کارکردی و مراسمی را که پیوند دهندهی اعضای جامعه است، در آن انجام میدهند و صحنه‌های است که بر روی آن نمایش زندگی جمعی، در معرض دید قرار میگیرد. فضای شهری فضایی است که در آن با غریبه‌ها سهیم هستیم، مردمی که در اقوام، دوستان یا همکار ما نیستند. فضایی است برای سیاست، مذهب، دادوستد و ورزش. فضایی برای همزیستی مسالمت آمیز و برخوردهای غیرشخصی درواقع می توان فضاهای شهری را معادل عرصه‌های عمومی نیز توصیف نمود [۱۳]. فضای شهری به عنوان یکی از زیرمجموعه های مفهوم فضا، از مقوله ی فضا مستثنی نیست. بدین معنی که ابعاد اجتماعی و فیزیکی شهر رابطه ای پویا با یکدیگر دارند. در واقع فضای شهری مشتمل دو فضای اجتماعی و فیزیکی می شود [۱۴]. فضای شهری به

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

دلیل عمارت شهر بایستی به همه ی شهروندان و فعالیتهای جمعی و فرهنگی شهر تعلق داشته باشد.

مناسب برای ایجاد فضای زنده شهری با کارکردهای عالی اجتماعی و زیبایی شناختی در عرصه ی طراحی شهری معرفی گردد.

۱۰-۱- عملکرد عمارت شهر

عمارت شهر به شکل گسترده‌ی خود، به عنوان فضای اصلی و مرکز اجتماعات شهر قابل توصیف است و سه نوع فعالیت عمده را در بر میگیرد: فعالیت اداری، جمعی و فرهنگی. بدین ترتیب عمارت شهر مجموعه‌های مرکب از فعالیتهای اداری، تشریفاتی و فرهنگی است که به نوعی تبلور کالبدی مفهوم مدنیت و شهروندی میباشد. این مجموعه سمبل و نشانهای ماندگار برای شهر و قصری برای مردم شهر است و از چنان توان فضایی برخوردار است که برای شهروندان ایجاد خاطره و هویت می نماید [۱۹].

۹- ویژگی ها و مفاهیم معماری ایرانی در بناهای

معاصر

به منظور حفظ ارزش های خاص فرهنگی - اجتماعی مکان طرح باید در مراحل مختلف خلق اثر همواره مد نظر قرار بگیرد. چرا که معماری در پیوند با حیات اجتماعی مردم و الگوی رفتاری آنها قرار دارد. به عنوان مثال در برج آزادی تهران معمار در کنار بهره گیری از الگوی معماری اسلامی و ایرانی از طرح گنبد شیخ لطف الله به عنوان یک بنای شاخص ایرانی به نحوی شاخص، استفاده کرده است. معماری اسلامی - ایرانی دارای شاخصه های متفاوتی است که آن را از سبک و سیاق های دیگر معماری جدا می سازد. همان طور که در نمونه های بیان شد، با توجه به اهداف، مکان و الزامات طرح، فناوری های نوین نقشی اساسی در خلق اثر ایفا کرده اند ضمن اینکه در اکثر موارد هدف طراح تاکید بر ارزش های تاریخی، فرهنگی و نیز معماری سنتی مکان طرح بوده. بنابر این یکی از راهکارهای ارائه شده، استفاده از معماری گذشته به صورت الگو و استفاده به روز از مولفه های آن در طراحی نه صرفا به صورت تقلید بلکه به صورت بازیابی و باز آفرینی با توجه به فناوریهای نوین می تواند باشد کالبد در نظر گرفته شده برای عمارت شهر با توجه به هدف اصلی آن که تبدیل شدن به یک نشانه شهری می باشد به لحاظ معماری باید واجد ویژگی هایی باشد که معرف ایرانی بودن بنا باشد.

۱۱- شناسایی اصول تاثیرگذار بر ماندگاری

فضاهای جمعی در معماری ایرانی

هنر و معماری ایران از دیرباز دارای چند اصل بوده که بخوبی در نمونه های این هنراز جمله بناهای عمومی و جمعی نمایان شده است. این اصول چنین هستند: مردم واری، پرهیز از بیهودگی، نیارش، خودبسندگی و درونگرایی مردم واری

مردم واری به معنای رعایت تناسب میان اندام های ساختمانی با اندام های انسان و توجه به نیازهای او در کار ساختمان سازی است.

پرهیز از بیهودگی

در معماری ایران تلاش میشده کار بیهوده در ساختمان سازی نکنند و از اسراف پرهیز می کردند. این اصل هم پیش از اسلام و هم پس از آن مراعات شده است.

نیارش

واژه نیارش در معماری گذشته ایران بسیار به کار رفته است، نیارش به دانش ایستایی، فن ساختمان و ساختمایه (مصالح) شناسی گفته میشده است معماران گذشته به نیارش ساختمان بسیار توجه میکرده اند و آن را از زیبایی جدا نمی دانستند.

خودبسندگی

معماران ایرانی تلاش می کردند ساختمایه مورد نیاز خود را از نزدیکترین جاها بدست آوردند و چنان ساختمان می کردند که نیاز به ساختمایه جاهای دیگر نباشد و خود بسنده باشد، بدین گونه کار

۱۰- عمارت شهر

عمارت شهر

به مفهوم عام آن مکانی است که به همه مردم شهر تعلق دارد و همچنان که شهر متعلق به شهروندان است، عمارت شهر نیز خانه نمادین شهروندان بشمار می آید عمارت شهر سمبل و نماد شهر و مرکز گردهمایی های عمومی و ارتباط و تعامل میان مردم در عرصه مسایل شهری است این فضا مکانی برای کلیه امور اجتماعی شهر میباشد عمارت شهر در درجهی نخست فضایی برای استقرار یکی از مردم سالارترین نهادهای شهری یعنی انجمن شوراهای شهر و سپس مرکزی برای گردهماییهای عمومی و ارتباط و تعامل میان مردم در عرصه مسائل شهری است و در نهایت محلی برای انجام فعالیت های فرهنگی به شمار می آید. از این رو می تواند به عنوان فضایی که نقطه ی طلایی تلاقی فرهنگ و جامعه، سیاست و مردم باشد. به همین

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

ملاقات ها، فرهنگ ها، مردم را به حضور گسترده تر به اجتماع دعوت می کند. با توجه به کم رنگ شدن نقش فضاهای جمعیتی که در گذشته وجود داشتند، باید به دنبال فضاهای عمومی جایگزین جهت حفظ و تداوم روابط اجتماعی در فضاهای شهری بود. فضاهایی مانند عمارت شهر که فقدان آن در فضاهای شهری جامعه ی امروزی به چشم می خورد، می تواند جایگزین مناسبی برای این فضاها باشد. عمارت شهر می تواند با به جریان در آوردن حیات مدنی در خود در ارتقاء روابط اجتماعی شهر نقش به سزایی را ایفا کند و مفهوم زندگی جمعی را تحقق بخشد. عواملی مانند نفوذپذیری، مقیاس انسانی، کارکرد شبانه روزی، تنوع در کاربریها، اختلاط با فضای سبز، تأمین امکانات فردی و گروهی، دسترسی آسان به کل مجموعه و عواملی از این قبیل میتواند در جذب مردم در آن مؤثر باشد. همچنین در طراحی این فضاها باید در نظر داشت که فضاهای باز و بسته باید در تعامل و تعادل با یکدیگر قرار گیرند و به وسیلهی مسیر هایی تعیین شده با فضاهای کالبدی در آمیزد. این مسیرها عرصه هایی در جهت ایجاد ارتباط و تعاملات شهروندان به حساب آمده و فضایی مناسب برای شکلگیری گردهماییها، تظاهرات و اجتماعات میباشد که نتیجهی آن محیطی زنده و پویاست که در تعاملات اجتماعی شهروندان نقش اساسی را ایفا میکند. ایجاد این فضاها در شهرهای ایران و در نظر گرفتن عوامل اجتماعی آن باعث جامعهای سالمتر و شهری سرزندهتر خواهد شد.

نگارنده بر اساس آنچه گذشت، راهکارهای کاربردی و عملی را جهت طراحی فضاهای شهری چون عمارت شهر با تکیه بر اصول معماری باغ های ایرانی در قالب جدولی به شرح ذیل ارائه می نماید:

الگو	فرم	عملکرد
محرمیت	محصور کردن مجموعه و محدود نمودن	طراحی مسیرهای سلامت
تقارن و تعادل	تأمین دسترسی ساده به موقعیت عمارت برای عموم	ایجاد مجموعه ای با فضاهای فعال شب و روز
سلسله مراتب	سیالیت و تداوم فضایی با ایجاد مسیرهای حرکت	ایجاد عرصه های حضور جمعی
تکرار موزون و ریتم	الهام گرفتن از فرم های سنتی	طراحی فضاهایی جهت اجرای مسابقات
مرکزیت	ساخت مجموعه ای یگانه به عنوان نماد و هویت شهر	ایجاد ارتباط میان شهروندان و مسئولان
طبیعت گرایی و استفاده از طبیعت	توجه به طراحی سبز	طراحی خلاقانه مبلمان ها و نشیمن ها

ساخت با شتاب بیشتری انجام میشده و ساختمان با طبیعت پیرامون خود سازوارتر در می آمده است و هنگام نوسازی آن نیز همیشه ساختمایه آن در دسترس بوده است.

درونگرایی

یکی از باورهای مردم ایران ارزش نهادن به زندگی شخصی و حرمت آن و نیز عزت نفس ایرانیان بوده که این امر بگونه ای معماری ایران را درونگرا ساخته است.

۱۲- باغ ایرانی الگویی ماندگار با هویت ایرانی

ساخت باغ در کشور ما سابقه ای طولانی داشته و در تمام دورانها بخصوص دوره اسلامی مورد توجه بوده است. باغها چند عملکرد داشته اند و در بعضی دورانها باغهای عمومی برای گردش و تفریح اهالی ساخته می شدند. همانطور که می دانیم یکی از اصول معماری ایرانی درونگرایی بوده است. باغها نیز از همین امر تبعیت کرده و معمولا دور تا دور آن با دیوار محصور بوده است. این مسئله علاوه بر ایجاد یک حفاظ، باعث می شود که وقتی انسان از فضای گرم بیرون به داخل باغ وارد شود چیزی بسیار متفاوت با بیرون را ببیند علاوه بر این محدود کردن آن باعث کار بیشتر بر روی آن میشود. دیوارهای باغ عموما بلند و از خشت خام و یا آجر هستند. کاریز یا قنات یکی از روش های بسیار قدیمی تهیه آب است که با کندن چاه های زیاد از دامنه کوهستان تا دشت و متصل کردن آنها به یکدیگر آب مورد نیاز حاصل شده و به صورت دائمی جریان پیدا می کند [۲۰].

۱۲-۱- اصول طراحی باغ ایرانی

- ۱- اصل محرمیت در باغ ایرانی
- ۲- دیوار
- ۳- سردر ورودی
- ۴- کوشک
- ۵- اصل سلسله مراتب
- ۶- اصل تکرار موزون و ریتم در باغ ایرانی
- ۷- اصل مرکزیت در باغ ایرانی
- ۸- اصل تقارن در باغ ایرانی
- ۹- تنوع در وحدت، وحدت در تنوع

۱۳- نتیجه گیری

حضور در اجتماعات شهری و ارتباط با سایر شهروندان همواره به عنوان یکی از نیازهای روانی انسانها شناخته میشود. ساخت و توسعهی فضاهای عمومی شهری به عنوان نقاط تلاقی برخوردارها و

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران

۱۴- مراجع

- [۱۶] مدنی پور، ع. طراحی فضای شهری نگرشی بر فرآیند اجتماعی مکانی، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری وابسته به شهرداری تهران، تهران ۱۳۸۷.
- [۱۷] مسجد جامعی، شهری برای احترام به مردم، مجله تخصصی هنر محیط منظر شهر معماری، شماره ۷.
- [۱۸] عندلیب، علیرضا، فضاهای عمومی شهر، مجله تخصصی، هنر محیط منظر معماری، شماره ۷.
- [۱۹] رهبر، ع. مجموعه تالار شهر سمنان، پایان نامه ی کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی تهران، ۱۳۷۹.
- [۲۰] پیرنیا، آشنایی با معماری اسلامی ایران، انتشارات سروش دانش، ۱۳۹۰.

- [۱] کاظمی، الهه (۱۳۹۱). تالار شهر قزوین. پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: دکتر اصغر ساعد سمیعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین.
- [۲] تولایی، نوین (۱۳۸۶). "شکل شهر منسجم"، تهران انتشارات امیر کبیر ۱۳۹۰.
- [۳] بهزاد فر، مصطفی (۱۳۸۶). هویت شهر (نگاهی به هویت شهر تهران). "تهران، سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، موسسه نشر شهر.
- [۴] قاسمی اصفهانی، مروارید (۱۳۸۰). هویت بخشی به بافت های مسکونی، فصلنامه مدیریت شهری، سال دوم، شماره ۸.
- [۵] ابلیلان اصل، لیدا، اعتصام، ایرج، اسلامی، سید غلامرضا (۱۳۹۰)، نقش فضای بینابین در هویت بخشی به گستره ی فضایی بافت های تاریخی ایران، هویت شهر شماره هشتم، ۷۱-۵۹.
- [۶] حبیبی، سید محسن شرح جریان های فکری معماری و شهرسازی در ایران معاصر، تهران، دفتر پژوهش های فرهنگی ۱۳۸۹.
- [۷] محمدی، م. جامعه مدنی به منزله یک روش، انتشارات نشر قطره، ۱۳۷۶.
- [۸] اسماعیل پور، شهرهای جدید و خاطرات جمعی شهرهای جدید، مجموعه مقالات همایش بین المللی شهرهای جدید، انتشارات شرکت عمران شهرهای جدید، تهران، ۱۳۸۵.
- [۹] امین آذر، ستارزاده، د. سیر تحول مفهوم شناسی فضای جمعی در معماری و شهرسازی، اولین همایش ملی اندیشه ها و فناوری های نو در معماری، تبریز، ۱۳۹۱.
- [۱۰] محمودی نژاد، هادی، فضا و مکان در طراحی شهری، انتشارات هله، تهران، ۱۳۸۵.
- [۱۱] حافظی، م. هستی فضا و معماری، انتشارات دانشگاه تهران، تهران ۱۳۵۴.
- [۱۲] پاکزاد، ج. مبانی نظری فرایند طراحی شهری، انتشارات شهیدی ۱۳۹۳.
- [۱۳] صالحی، ا. ویژگی های محیطی فضاهای امن، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی معماری و شهرسازی، تهران ۱۳۸۷.
- [۱۴] مدنی پور، ع. طراحی فضای شهری، انتشارات شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، تهران ۱۳۷۹.
- [۱۵] بحرینی، ح. فرآیند طراحی شهری، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.

نخستین کنفرانس ملی به سوی شهرسازی و معماری دانش بنیان

۳، اردیبهشت ماه، ۱۳۹۶، تهران، ایران